

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
BCC-10833	10-10-2025

ДО

**СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ НА
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ**

ДО

**БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА
ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ**

ОТГОВОРИ

От

Асен Цветанов Цветанов,

изпълняващ функциите на Административен ръководител – Председател на Районен съд – Раднево, участник в процедура за избор на нов Административен ръководител – Председател на Районен съд - Раднево

Относно: Въпроси, зададени от Биляна Гяурова Вегертседер – директор на Български институт за правни инициативи, в рамките на процедурата за избор на административен ръководител на РС-Раднево

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ,

Представям на вниманието Ви писмени отговори на въпросите, зададени ми от Биляна Гяурова-Вегертседер, председател на Български институт за правни инициативи, на основание чл. 50, ал. 1 от Наредба № 1/09.02.2017 г. за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт във вр. чл. 194а, ал. 6 ЗСВ, постъпили във ВСС с писмо вх. № ВСС-10833/06.10.2025 г.

Въпрос 1: Смятате ли, че следва да продължи реформата в съдебната власт след решението на КС от 26.07.2024 г. относно промените в Конституцията на Република България, обн. в ДВ бр. 106 от 22.12.2023 г., и, ако да, - в каква посока?

Отговор: За реформи на съдебната власт се говори от десетки години и такива опити са правени от законодателя, но същите не отговарят на обществените очаквания по различни съображения. Необходимостта от продължаване на реформата се базира на нуждата от повишаване на доверието в съдебната власт и утвърждаване на независимостта на съдебната власт, както и на многократно посочвани в мониторингови доклади, становища и решения на международни организации, органи на институции и ЕСПЧ /по Механизма за сътрудничество и проверка 2007-2023 и Механизма за върховенство на правото от 2020 г. на ЕК; становищата на Венецианската комисия към Съвета на Европа за конституционни промени и промени в ЗСВ и становищата на GRECO към Съвета на Европа по въпросите за антикорупционните стандарти в съдебната система; практиката на ЕСПЧ, водещи до препоръки за промяна на законодателството/.

В цитираното във въпроса решение на КС от 26.07.2024 г. изрично се посочва, че голяма част от обявените за противоконституционни разпоредби сами по себе си не са такива, но тъй като те са системно свързани с тези, които са счетени за противоконституционни, и извън тях нямат достатъчен регулаторен потенциал, за да породят целените последици от извършената конституционна промяна в разглежданата материя, те следват правната съдба на посочените противоконституционни промени, а именно и те са обявени за противоконституционни. От тук следва недвусмислен извод, че реформата е реално възможно и осъществима, но тя следва да се направи прецизно и задълбочено, като се изключат всякакви бъдещи промени, накърняващи независимостта на съдебната власт и поставянето ѝ в зависимост от законодателната или изпълнителната власт или под тяхно влияние. В тази връзка ще спомена вече наличните отправни точки, изложени в няколко ключови решения на Съда на Европейски съюз относно реформите в Полша в периода 2017-2019, засягащи независимостта на съдебната власт.

За качествена реформа по принцип са нужни няколко изключително важни аспекта: да има ясна и споделена визия /анализ преди и след/; наличие на задълбочен анализ на съществуващото състояние и сравнителен анализ на международните практики; включване и изслушване на всички заинтересовани страни като експерти, граждани, неправителствени организации, чрез провеждане на публичен диалог и консултации, действително вслушване в изказаните мнения; да има реалистичен план за действие като етапи на извършване, срокове, отговорности и ресурси, набелязване на приоритети и възможности за

корекции. Докато не се осъществят прецизно тези отделни черти на реформата и докато законодателната власт не осъзнае необходимостта от промени, гарантиращи независимостта на съдебната власт, трудно би се осъществила качествена реформа на съдебната ни власт. В тази връзка ми е трудно да съдържа и мнението ми за промените в чл. 173 ЗСВ с ДВ бр. 6 от 2025 г., в сила от 21.01.2025 г., които са вътрешно противоречиви, въвличащи органите на съдебната власт в „своеобразен параграф 22“ и има пълно основание да се съмняваме, че ако бъдат атакувани пред КС, то евентуално биха обявени за противоконституционни поради накърняване на независимостта на съдебната власт. То на фона на решенията на СЕС и наложените сериозни санкции на Полша, да се надяваме България да не последва тяхната съдба, към която очевидно НС я бута.

Темата за съдебната реформа би могла да предизвика написването на научен труд, поради което в настоящото изложение трудно бих могъл да представя подробно всичките се виждания по темата. В тази връзка и от страна на ВСС бяха предприети действия чрез разработване на няколко модела за реструктуриране преди няколко години, които заслужават внимание, тъй като бяха направени след множество анализи в рамките на съдебната система.

Въпрос 2: Проблемът с неравномерната натовареност е повсеместен и все още не е намерена формулата, чрез която да се постигне баланс между отделните съдебни райони. Какви са Вашите виждания за въвеждане на инструменти (от нормативен и организационен характер) за постигане на по-равномерна натовареност между органите на съдебната власт и отделните магистрати.?

Отговор: Решаването на проблема с неравномерната натовареност и към момента е на дневен ред и се работи по няколко направления. Последните години ВСС чрез провеждането на кадровата политика донякъде успя да намали един от проблемите с незаеия щат в множество съдилища. От друга страна натовареността до преди няколко години се измерваше предимно в брой разглеждани дела, което значително изкривяваше реалността, но разработените ПОНС имаха своята дълбока логика и донякъде поставиха началото на количественото отчитане на работата. Проблемът при ПОНС е отчитането на действителната правна и фактическа сложност на определен вид дело като стойност в коефициент, което вероятно ще изисква нов анализ на тежестта на видовете дела, а

помоему и ясен механизъм за мониторинг на правилно въвеждане на данните.

Като член на работна група по решение на ВСС за разработка на подзаконовата нормативна база за електронните заповедни дела /ЕЗД/ и за провеждане на мониторинг и контрол по изпълнението на предвидените дейности във връзка със създаването на модул „Централизирано разпределение и електронна обработка на заповедни дела“, интегриран с ЕПЕП“, имам непосредствена представа от движението на натовареността между отделните съдебни единици на ниво районен съд /тъй като заповедните дела са подсъдни на РС/. Невъзможно е изначално този модул да доведе до пълно изравняване на натовареността между районните съдилища, но в рамките на своите конкретни цели да намали разликите в натовареността, то от изходните данни за трите месеца на работа на модула е видно, че той постига адекватно заложените цели. Натоварените районни съдилища над средната норма на натовареност не получават заповедни дела, което ги облекчава донякъде и дава възможност да си концентрират усилията върху множеството постъпления, извън заповедните дела. Тази система е в постоянен мониторинг и постоянно подлежи на градивно надграждане, включително и като функционалности, за да постига в пълна степен заложените цели.

За облекчаване натовареността на съдиите има своето значение и функционирането на медиацията, в ход от 01.07.2025 г., но нейното успешно осъществяване зависи в известна степен от възприемането ѝ от гражданите като реално действащ способ за разрешаване на спорове, зависещо от обективни фактори като народопсихологията на съвременния българин и доверието в съдебната система.

За справяне с натовареността вътре в отделната съдебна единица е налице адекватна нормативна база, като е възложено на общото събрание на съдилищата да решава въпроса за това, а пък административния ръководител с мотивирана заповед съобразно вътрешните правила да внася индивидуални корекции при изключително натоварване конкретни съдии.

Промяна в местната подсъдност на споровете пък е възможност за корекция на натовареността между отделните органи на съдебната власт, въпреки последните години да се установява тенденция повечето дела да се възлагат на районните съдилища като първоинстанционни такива /например въпроса за фалита на физическите лица; обжалване на заповеди за задържания по ЗМВР и други/.

Прекрояването на съдебната карта също е допълнителен способ за регулиране на натовареността между съдилищата.

Според мен трябва да се използват разумно всички способи, даващи възможност за регулиране на натовареността както между отделните съдебни органи, така и между съдиите от едни орган на съдебната власт.

Въпрос 3: Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса - смятате ли, че разликата във възнагражденията между инстанциите е прекомерна? Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само на т.нар. „грима големи“?

Отговор: Въпросът за „ножицата“ между възнагражденията на магистратите от най-ниското до най-високо ниво в съдебната система е дискутиран отдавна и той е наличен и към момента. През годините имаше някои предложения, поставени на обсъждане, но не бяха възприети и се запази тенденцията увеличението за основна заплата и ранг да са в процентно изражение за всички магистрати, което увеличи драстично разликата, въпреки актуализацията за ранговете, която по никакъв начин с оглед своя размер не може да балансира тази голяма разлика.

Моето лично мнение по въпроса за възнагражденията е принципен и се базира на трудовоправните ми възприятия и финансово-икономическите аспекти на трудовото възнаграждение. Изхождайки от базовите виждания, че независимо на кое ниво в съдебната система работи съдията, то работата по своя характер /осъществяване на правосъдие/ е идентична, то следва структурата на работната заплата да се формира на база единна заплата за магистратите, с надбавка за инстанционност /независимо дали процентно отношение или с конкретна сума/, като по този начин ще има предвидимо, фиксирано и ясно възнаграждение за магистратите от всяко ниво на съдебната власт. Разбира се следва да се предвидят и съответни механизми за допълнителни надбавки за натовареност /каквито подходи бяха направени от ВСС преди 3 години с новите правила/ и за ръководна длъжност. Ако се реши въпросът с равномерната натовареност съответно ще се намали тежестта, а донякъде и обезсмисли въпросът за надбавката за натовареност. По този начин ще се формира във възходящ ред основното трудово възнаграждение за магистратите от различните нива в съдебната система, без разбиването му на множество компоненти. Това би довело до опростяване на механизма за определяне на възнагражденията и лесното

тяхно установяване в закона за всички магистрати. Необходимостта от законоустановеност на възнагражденията на магистратите следва от общия принцип за независимост на съда, като самите възнаграждения следва да са фиксирани и предвидими, за да се намали натиск от изпълнителната власт чрез финансова зависимост, или от законодателна власт при гласуване на бюджетите за съдебната власт. Това е въпрос който стои на дневен ред пред Пленума на ВСС относно рамката на бюджета на съдебната власт за следващата година. Това би задоволило спазване на основните принципи при формиране на заплатите на магистратите, установени в практиката на Съда на ЕС и стандартите на Венецианската комисия.

Но какъвто и подход да се възприеме за определяне на възнагражденията, следва да се направи подробен анализ на структурирането на възнагражденията в другите страни членки на ЕС и да се възприемат добрите практики, наложени там, като се държи сметка на спецификите в страната ни и ежегодните опити за финансов натиск от страна на изпълнителната власт върху съдебната власт.

Въпрос 4: От юли месец 2025 г. влязоха в сила промени в ЗМ и ГПК, въвеждащи задължителна информационна среща за процедура по медиация по някои видове граждански и търговски дела. Какво е мнението Ви за прилагането/използването на процедура по медиация в рамките на висящ съдебен процес?

Отговор: Медиацията е специфичен способ за извънсъдебно разрешаване на правния спор, който има своята установеност и традиция в някои държави, възприет като необходим и за въвеждане в страните-членки на ЕС с Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21.05.2008 г. Въвеждането на медиацията обаче в различните държави-членки следва да отчита социалнокултурните особености и народопсихологията, поради което е възложено всяка страна да я уреди законово. Таково беше и изискването към България по Плана за възстановяване и развитие. В тази връзка считам за необходимо полурялизирането ѝ в страната чрез използване на всички възможни механизми за това. От своя страна пък медиацията във възприетия от законодателя вид безспорно би облекчила броя на разглежданите дела и ще доведе в известна степен намаляване на натовареността на магистратите и вероятно намаляване на финансова тежест /разходите за медиация да са по-ниски от разходите по съдебния спор/.

Обхватът на споровете, които следва да се изпращат на информационна среща и добре помоему избран от законодателя с последните промени, като намирам за напълно адекватно въведеното правило на чл. 140а, ал. 3 ГПК за конкретна преценка от съдията на отделните случаи, защото изначално е ясно, че някои спорове с оглед конкретната им специфика не биха могли да бъдат разрешени чрез медиация, което би забавило хода на производството.

Въпрос 5: През 2016 г. в ЗСВ бяха приети промени, които закрепиха законово определени параметри на съдийското самоуправление. Какво е Вашето мнение за приложението им на практика за времето на действието им? Как се реализира съдийското самоуправление в съда, в който правораздавате? Има ли необходимост от разширяване и в каква посока?

Отговор: Подкрепям напълно въведения законодателно принцип на съдийско самоуправление. Въпреки това да доведе до намаляване на административните ръководители, какъвто съм и аз в момента, споделям, че този принцип е работещ и отчита колективното мнение по въпроси, касаещи магистратите в отделната съдебна единица. Това е принцип, който напълно пасва на съвременните демокрации и е добре възприет в рамките на възможното му приложение в съдебната система.

В рамките на РС-Раднево, откакто аз правораздавам там, този принцип се спазва и преди неговото законово закрепяне, като се разпростира и върху въпроси, които не са законодателно уредени като правомощие на общото събрание, защото следва да има чуваемост между съдиите и в крайна сметка удовлетвореност от организацията на работа, което спомага за спокойна и сигурна работна среда, без стрес, повишаваща бързината и качеството на правораздаване. Регулярно по няколко пъти годишно се провежда общо събрание за анализ и баланс на натовареността на магистратите в съда, като се стремим постоянно да търсим перфектната формула за това.

Въпрос 6: Вече няма общ Кодекс за етично поведение на българските магистрати. Смятате ли, че това беше по-доброто решение или кодексът трябваше да остане единен?

Отговор: Разделното уреждане на правилата за етично поведение следва различните функции на съдиите и прокурорите, което наложи тази промяна и тя се утвърди за краткото време от две години като добра практика.

Въпрос 7: Смятате ли, че Висш съдебен съвет, който е с изтекъл мандат вече повече от две години е легитимен да реализира кадрова политика по отношение на избор на административни ръководители в органите на съдебната власт (и извън „тримата големи“), особено и след решението на СЕС от 30.04.2025 г?

Отговор: Този въпрос е много дискутиран и изключително сложен. Решението на СЕС е относно ИВСС, като някои мнения го разпростират и върху ВСС, други не. Следва да се държи сметка на разликата в правомощията на двата органа. За разлика от дейността на ИВСС, без нейното омаловажаване, дейността на ВСС е свързана с кадрова политика, финансова политика на съдебната власт, без които тази власт в държавата не може да функционира. Възприемане на становището за липса на компетентност на ВСС би довела до колапс на съдебната система, което според практиката на КС е недопустимо. Решението на СЕС всъщност се чете превратно, то има други насоки и препоръки. Трябва да се намери законодателен механизъм за ограничаване на безвремието във функционирането, а не лишаване на една власт от органи за управление. То е насочено към законодателната власт и укорът е нея. Теория на държавата и правото не допуска оставането на която и да било власт без управление. Решението на СЕС не държи сметка на тази специфика и не разглежда въпроса за независимостта на съдебната власт.

В случая, за да се стигне до тази хипотеза, това не се дължи на бездействие от страна на ВСС и на съдебната власт като цяло, а от бездействието на законодателната власт, която странно по законодателен път прави опити да прехвърли това „безвремие“ върху съдебната власт. Следва да се припомни, че съдебната власт беше избрала своите членове за последващ ВСС, а неизбралата своята квота законодателна власт по законодателен път заличи избора на съдебната власт. Всички тенденциозни законодателни промени последните 3 години не остават незабелязани от нас съдиите.

Тъй че моето лично становище е, че в настоящата хипотеза не може и да става дума за липса на компетентност от страна на ВСС да реализира основна законова функция по кадрова политика на съдебната власт, което мотивира и личното ми участие и явяване в настоящия конкурс и изслушване.

Тази тема е своеобразно продължение на темата, разглеждана във въпрос № 1 и е доста трудно в подобно изложение да се засегнат всички

аспекти, тъй като тя също е годна за направата на научен труд по въпроса за независимостта на съдебната власт.

Въпрос 8: На стр. 3 от концепцията Ви посочвате, че е създадена „перфектна симбиоза между всички членове на колектива на РС-Раднево“. В какво се изразява и как се постига?

Отговор: Посоченото от мен е израз на установената отлична комуникация и взаимопомощ между съдии и служители, добре функциониращият работен екип, наложил се през последните години. Това беше постигнато чрез съвместяване на длъжности, заместване, взаимопомощ, откриване на силните страни на всеки служител и използването им /основна функция на мениджмънта/. Всичко посочено, като се гарнира с добре организирана спокойна работна среда, която изключва стресовите ситуации, дори в натоварени моменти, накара колективът да е задружен и да е воден и мотивиран за качественото и бързо извършване на всички задължения. Трудностите, през които сме минали заедно всички, в още по-голяма степен засилиха чувството за емпатия и взаимопомощ. А когато всичко това се постави в рамка, в която всеки член на колектива е мотивиран да повишава знанията си, компетентността си, квалификацията си, да постига високи стандарти в дейността си, има за продукт именно посочената от мен перфектна симбиоза между всички членове на колектива на съда.

Въпрос 9: На стр. 4 от концепцията Ви посочвате, че изпитвате нескрит интерес към електронизацията в съда. Каква е Вашата визия за използването на приложения за изкуствен интелект в съдилищата?

Отговор: Въпросът за използването на изкуствения интелект в правораздаването е доста сложен. Участвал съм в няколко международни срещи по тази тематика и главният проблем с това е законодателното му уреждане. И към настоящия момент в рамките на ЕС се изпитва сериозно затруднение за вкарването в законодателна рамка на използването на изкуствения интелект по принцип, а още по-трудно и в рамките на съдебната система.

От гледна точка на функционалност същият има своето място в различни аспекти на съдийска работа, като считам, че намирането на адекватна и свързана съдебна практика е напълно постижим въпрос. Досежно написването на съдебно решение по същество съм в известна степен скептичен, не от към функционално естество, защото това също е лесно постижимо, а от гледна точка на правилност. Без санкция на съдия, като живо човешко същество, не мисля, че правосъдието е възможно. То

правосъдието не е самоцел, не е математика, има своя социален елемент, който един изкуствен интелект трудно би могъл да притежава. Но това не изключва възможността от употребата на изкуствения интелект там, където е възможно и би дал своя положителен облик в намаляване на човешкия ресурс.

В горната връзка следва да се посочи, че България е една от страните в Европа с най-развито електронно правосъдие, което напълно откликва на облика на съвременните технологии и достижения на науката, както и на обществените нагласи и очаквания. Съдът не е самоцел, не съществува заради себе си, той правораздава в името на народа и неговата основна функция е за разрешаване на споровете, а те обикновено са свързани с актуалното съвременно развитие на обществото, чиято неразделна част е технологията и изкуствения интелект, който през следващите няколко години ще навлиза изключително много във всички аспекти на живота. Последното ми наблюдение се базира на изключително развитото използване на ИИ в страните от Азия и САЩ, от които Европа доста изостана, но не мисля, че това ще е за дълго.

Въпрос 10: На стр. 10 от концепцията Ви посочвате, че една от спецификите на региона на РС-Раднево са делата срещу непълнолетни извършители на престъпления. Как виждате ролята на съда в превенцията на тази престъпления и има ли необходимост от промени в законодателството или практиката, които биха спомогнали за намаляване на тези дела?

Отговор: По темата за непълнолетните и малолетните лица има доста проблемни точки в законодателството и следва те обстойно да се преосмислят на ниво законодателни работни групи с голямо обществено присъствие. Промяната на законодателството неминуемо ще промени и съдебната практика.

Последните години ставаме свидетели на неприятно явление за т.нар. „публичен линч“ сред непълнолетни лица, по отношение на който няма взети адекватни мерки от страна на държавните органи. Недопустимо е в съвременна демократична държава да се позволява на ненавършили пълнолетие лица да осъществяват „улично правосъдие“ спрямо връстници или случайни граждани, най-малкото това да се популяризира в социалните медии. При наличната законодателна уредба ролята на съда в този вид престъпна дейност не е особена, тъй като малолетните лица не са наказателно отговорни, а непълнолетни само в хипотезата на разбиране свойството и значението на извършеното. Мисля, че ролята на съда в

делата с ненавършили пълнолетие лица е предимно да бъде съдията квалифициран в съответната правна материя, да бъде адекватен и от гледна точка на специфичните изисквания при участие на такива лица в съдебния процес, за да се намали стресовия фактор спрямо ненавършилите пълнолетие лица. Участието на съдии със специфични познания в областта на детското правосъдие в обсъждането на законодателни инициативи е изключително важно, за да се сподели и възприеме непосредствения поглед и професионален опит на съдията от страна на законодателя.

В тази връзка ноември 2024 г. и май 2025 г. взех участие в две международни срещи по проект „JUST CHILD“ на Френската и Италианската магистратски школи, на тема „Грижа за непридружени ненавършили пълнолетие лица като жертви или свидетели в рамките на наказателния процес“, на която се разискваха точно тези въпроси в дейността на разследващи органи, прокурор, съдия, като и до настоящия момент и за в бъдеще продължава обменът на данни /предимно през имейл/ между участниците в срещата и съвременните постижения в тази област. Следва да се насърчават магистратите към увеличаване на познанията им в различните области на правото, а придобитите знания и умения в международноправен аспект винаги са с добавена стойност за всеки съдия. Затова и насърчавам участието на съдии и служители в различни семинари и обучения, като вече с колеги от съда сме взимали съвместно участие и в международни срещи, обучения и семинари.

Дата: 10.10.2025 г.

Asen
ПОДПИС: Tsvetanov
Tsvetanov